

Nijkleaster preken bij de zaligsprekingen (3)

‘Die Restauration der Kirche kommt gewiss aus einer Art neuen Mönchtums, das mit dem alten nur die Kompromisslosigkeit eines Lebens nach der Bergpredigt in der Nachfolge Christi gemeinsam hat. Ich glaube, es ist an der Zeit, hierfür die Menschen zu sammeln.’

‘Het herstel van de kerk komt zeker voort uit een nieuw soort monnikendom, dat met het oude slechts de onvoorwaardelijkheid van een leven volgens de Bergrede in navolging van Christus gemeenschappelijk heeft. Ik geloof dat het tijd is om mensen hiervoor bij elkaar te brengen.’

Dietrich Bonhoeffer in een brief aan zijn broer Karl-Friedrich (14.01.1935)

Lezingen:

Psalm 37, 1-11

Matteüs 5, 1-10

De aarde beërven

1.

Beste mensen, we horen wederom de woorden van Jezus' eerste preek zoals Matteüs die met ons deelt. Deze woorden vertolken de kern van Jezus' missie in woord en daad. Het zijn Jezus' geboden op de berg. Maar net zoals Mozes' 10 geboden eerder beloften en leefregels zijn dan geboden, zo zijn deze zaligsprekingen de richtingaanwijzers voor de weg van en naar het Koninkrijk van God. Je zou bijna kunnen spreken van de grondwet van het Koninkrijk, maar dan klinkt het weer zo 'wettig'.

2.

Wij schrijven januari 2017. We leven in een spannende en verwarrende tijd. Sommige mensen zijn bang, anderen relativieren makkelijker. Maar allemaal vragen we ons af welke kant het opgaat met de wereld. De emoties laaien zo nu en dan hoog op. Iedereen roept dat we normaal moeten doen, maar we weten nauwelijks meer wat normaal is. Wat je politieke voorkeur ook is, het is duidelijk dat we te maken hebben met een tijd waarin de grootmachten vooral aan hun eigenbelang denken. Er zijn tijden geweest dat we hoopten op de eenheid van Europa en de eenheid van de wereld. Dat we zouden kunnen leven voorbij oorlog en verdeeldheid. Dat we samen zouden kunnen werken aan een wereld van vrede, gerechtigheid en aan een hele schepping. Het lijkt alsof de Poetins, Erdohans en Trumps alleen denken aan eigenbelang. Vooral Trump staat volop in de belangstelling, maar de anderen doen het al jaren zo. Eigenbelang en eigen bezit eerst! Eigenbelang voor een kleine, rijke elite ook al meent een deel van het volk dat deze leiders er voor hen zijn.

Tegelijk zijn er mensen die bij het zien van zoveel onrecht in de wereld, menen te moeten vechten voor een betere wereld. Tegenwoordig zijn dat vooral moslims, jonge moslims, die menen dat het beste te kunnen doen door het gebruiken van ongebreideld geweld. Hoe kun je in vredesnaam geloven dat je een betere wereld zou kunnen bouwen, met dergelijk hartverscheurend geweld als fundament.

3.

In Jezus tijd was de wereld heel anders, maar de grondvraag was (denk ik) niet veel anders dan die van vandaag. Hoe moeten en hoe kunnen we leven in de wereld waarin geweld de overhand heeft, waarin iedereen knokt voor zichzelf en waarin je alleen kunt overleven wanneer dat ten koste gaat van anderen. Jezus geeft in de zaligsprekingen de richting aan voor wie hem wil volgen. Hij diept wijsheid op uit zijn traditie en perst die samen. Zalig de zachtmoedigen. Het lijkt zo uit Psalm 37 te komen. Daarin wordt verwoord dat we ons niet moeten laten imponeren door de slechteriken met al hun bezit, voorspoed en poeha: 'Wees niet jaloers op wie kwaad doen, zij verdorren snel als gras'. 'Wind je niet op, laat je woede varen, erger je niet, dat brengt maar onheil'. Nee, wie nederig en zachtmoedig leeft, die zal de aarde beërven. Vertrouw op God, doe het goede, bewoon het land en doe recht. Dan zal je de aarde beërven.

Beërven. Dat is een mooie term. Dat wat je erft, ontvang je. Dat mag je gebruiken, beheren. Maar het is niet een verdienste. Jammer dat de NBV vertaalt: zalig de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde bezitten. Want dan gaat het weer om bezitten, om bezit, om eigendom. Natuurlijk, dat wat je erft wordt je bezit. Maar het is geen bezitten ten kosten van. Je ontvangst het. Je neemt het niet.

4.

Als we bij Christus willen horen, als we Jezus willen navolgen dan mogen we ons gaan oefenen in zachtmoedigheid. Dat betekent dat we ons oefenen in een nederige ziel (een niet opgeblazen ego), in kwetsbaarheid, in kleinheid. Ja, ik weet het, voorwaar geen eenvoudige oefeningen in een wereld waarin we altijd maar beter moeten worden, en meer, en mooier en sterker en rijker. Maar dit is de weg die Jezus ons wijst. En dit is ook de weg waar onze maatschappij naar snakt. Naar mensen die zachtmoedig leven. En die daarmee in hun eigen persoonlijke en maatschappelijke context het verschil maken.

Maria de Groot uit Woudsend schrijft in haar boek *Het drievoudige pad*: 'Zoals water vloeit naar de laagste plaats, zo stroomt de wijsheid van God naar een ontvankelijk hart. Zodra de mens zich verheft en laat verleiden tot hoogmoed, stopt de toevloed van goddelijke wijsheid. Het levende water kan niet omhoog stromen'. Laat je niet verleiden om mee te gaan doen. Maar oefen in zachtmoedigheid zodat wijsheid je toekomt, je toestroomt.

Ik eindig met twee reacties van mensen na de aanslagen in Parijs in november 2015. Zij laten zich niet verleiden tot geschreeuw, vergelding of haat. Dit zijn woorden van mensen die niet normaal willen doen, maar meer dan normaal. Meer dan het gewone!

Antoine Leiris, een man die zijn vrouw verloor bij de aanslagen, schreef aan de moordenaars: 'Jullie wilden me angst aanjagen waardoor ik wantrouwend naar mijn medemensen zou gaan kijken en mijn vrijheid zou opofferen voor mijn veiligheid. Maar jullie hebben verloren. Jullie zullen mijn haat niet krijgen.'

En dan de woorden van een vader die met zijn zoontje op de arm naar de bloemenzee staat te kijken op de plek waar de dag tevoren zoveel doden waren gevallen.

Het kind zegt: 'We moeten heel voorzichtig zijn, we moeten verhuizen.'

De vader: 'Nee, je hoeft niet bang te zijn. We hoeven niet te verhuizen. Frankrijk is ons thuis.'

'Maar er zijn slechte mensen, papa.'

'Ja, maar er zijn overal slechte mensen.'

'Ze hebben geweren. Ze kunnen ons neerschieten. Want ze zijn echt heel gemeen, papa.'

'Dat is zo, zij hebben wapens, maar wij hebben bloemen.'

'Maar bloemen doen niets. Die zijn voor, die zijn voor ...'

'Natuurlijk doen ze wel iets. Kijk maar. Iedereen legt bloemen neer. Dat is om te vechten tegen de geweren.'

'Beschermen die ons?'

'Precies.'

'En de lichtjes ook?'

'Die zijn om aan de mensen te denken die gisteren dood zijn gegaan.'

'De bloemen en de lichtjes beschermen ons?'

'Ja', zegt de vader.

Zalig de zachtmoedigen, want ze zullen de aarde beërven!

HINNE WAGENAAR
(januari 2017)